

Geachte minister Slob en allen die dit lezen,

Graag reageer ik als thuisonderwijzende ouder op het voorliggende wetsvoorstel “Voorstel wet voorschriften vrijstelling leerplicht bij richtingbezwaar”.

Gezamenlijk belang

Ik blij met het recht op onderwijs. Ik vind het belangrijk dat kinderen zich kunnen ontwikkelen en het is goed dat dat in de wet gewaarborgd wordt. Ik vind het dan ook goed dat de regering een wet wil maken waarin toezicht op thuisonderwijs geregeld wordt.

Ik ben ook trots op de godsdienstvrijheid in ons land. Het is goed dat we met zoveel verschillende culturen en godsdiensten met elkaar in vrede kunnen samenleven. Daar hoort bij dat we elkaar de ruimte geven. In Nederland hebben we geleerd om tolerant te zijn en elkaar een plek onder de zon te gunnen.

Met alle onderlinge verschillen, wensen we gezamenlijk dat ieder kind de kans heeft om in een liefdevol gezin op te groeien en de benodigde kennis, inzicht en vaardigheden op te doen om als mens tot bloei te komen en hun plek in de maatschappij te kunnen innemen.

Thuisonderwijs vrij toegankelijk

Iedere ouder die zich daartoe geroepen voelt, zou de vrijheid moeten hebben het onderwijs van de eigen kinderen vorm te geven. Het bevreemdt mij dat dit wetsvoorstel slechts aansluit bij de huidige wetgeving. Deze biedt weliswaar ouders met richtingbezwaar vrijstelling van de schoolplicht (mits het kind nog niet naar school is geweest), maar gaat voorbij aan andere redenen die ouders kunnen hebben in de keuze voor thuisonderwijs. Bovendien is de huidige vrijstellingsregeling in strijd met het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.¹

Ik moet denken aan de woorden van Mark Rutte aan het begin van de coronacrisis: *Wat in Nederland niet werkt is een regering die zegt: je mot dit en moet zus en etcetera. (...) Ik vind het ook bij een volwassen democratisch land horen om mensen uiteindelijk ook daar hun eigen verantwoordelijkheid in te laten nemen.* Ook denk ik aan het lied van Fluitsma & Van Tijn:

*15 miljoen mensen
Op dat hele kleine stukje aarde
Die moeten niet 't keurslijf in
Die laat je in hun waarde*

Het internationaal recht dwingt ons niet om van thuisonderwijs een reguliere onderwijsvorm te maken. Dat hoeft ook helemaal niet. Het Nederlandse volk zelf heeft het in zich om te zeggen: Als jij graag thuisonderwijs wil geven, moet dat kunnen. Zolang je de vrijheid van een ander maar niet in de weg staat. Geen pesterij of geweld richting anderen. Dat is wat het betekent om elkaar ruimte te geven. Elkaar de wet niet voor te schrijven.

Ik pleit er daarom van harte voor om thuisonderwijs mogelijk te maken voor alle ouders die dit ambiëren. Dit zal, gezien de persoonlijke en financiële investering die het vergt, nooit een hele grote groep worden.

¹ De artikelen 6 lid 2 en 8 lid 2 zijn in strijd met artikel 9 lid 1 EVRM en artikel 2 van het Eerste Protocol bij het EVRM, waarin uitdrukkelijk staat dat ouders het recht hebben van geloofsovertuiging te veranderen. Dit recht brengt met zich dat ouders tevens het recht hebben deze nieuwe geloofsovertuiging tot uiting te brengen in het onderwijs aan hun kinderen. Uit: Vrijstelling van de Leerplichtwet op grond van Richtingbezwaren, Mr. J. Sperling, 2005

Passend toezicht op thuisonderwijs

Hoewel ik geen bezwaar maak tegen het primaire feit dat de overheid toezicht wil houden op de kwaliteit van het thuisonderwijs, heb ik wel een aantal inhoudelijke bezwaren tegen de wijze waarop dat in dit wetsvoorstel wordt ingericht.

In het regeerakkoord is vastgelegd dat *thuisonderwijs dient te voldoen aan de daarop toegesneden eisen voor kwaliteit, bekwaamheid, burgerschap en veiligheid*. Ik vraag mij af waarom dit wetsvoorstel de eisen waaraan het thuisonderwijs moet voldoen, dan baseert op de regelgeving voor scholen, zowel wat betreft de inhoud van het onderwijs als wat betreft de wijze van toetsen.² Er zijn vele manieren om tot een goede ontwikkeling te komen, en in de thuissituatie zijn andere dingen mogelijk dan op school.

De kracht van thuisonderwijs is dat de ouder het kind buitengewoon goed kent en daarom in hoge mate passend onderwijs kan bieden. Het is echt maatwerk, waarbij het lesaanbod gaandeweg wordt afgestemd en bijgesteld. Hierdoor blijft het kind leren in de zone van de naaste ontwikkeling en behoudt hij zijn natuurlijke leergierigheid. Wanneer er verplicht vanuit schoolse methodes gewerkt moet worden, komt het unieke karakter van thuisonderwijs in de knel en raakt de meerwaarde van thuisonderwijs voor een groot deel verloren.

Het opleggen van vastgestelde kerndoelen en leerlijnen levert tevens een onwenselijk zware administratieve last op voor thuisonderwijzende ouders, terwijl het niets toevoegt aan de kwaliteit van het onderwijs. Bovendien doet de overheid dan meer dan haar taak is.

Het geven van onderwijs is namelijk vrij, behoudens het toezicht van de overheid.³ Ouders zijn de eerstverantwoordelijken voor de opvoeding en ontwikkeling van het kind.⁴ Onderwijs is hier een onderdeel van. In het geval van thuisonderwijs geven de ouders zelf invulling aan de vorm en de inhoud van het onderwijs. Het is niet de taak van de overheid om voor te schrijven wat er onderwezen wordt en hoe het onderwijs eruit zou moeten zien.

De overheid kan zich dus beperken tot het controleren of de kinderen veilig zijn, en of zij daadwerkelijk onderwijs ontvangen dat van voldoende kwaliteit is. Dit kan getoetst worden door naar de uitkomst te kijken. Er kan bijvoorbeeld jaarlijks verslag worden gedaan van de vorderingen van het kind op het gebied van rekenen, taal en algemene ontwikkeling. Een centrale eindtoets op 12-jarige leeftijd zou een goed ijkpunt kunnen zijn in de totale ontwikkeling. Ik zou dan pleiten voor een toets op vrijwillige basis, die kosteloos beschikbaar wordt gesteld en gemaakt in de eigen vertrouwde leeromgeving. Ik vind het afnemen van toetsen op 6- en 9-jarige leeftijd erg ingrijpend voor het kind. Bovendien is het maar zeer de vraag of het een realistisch beeld oplevert van wat de kinderen daadwerkelijk kunnen.

Ik kan me voorstellen dat toetsen en een leerlingvolgsysteem voor een leerkracht een handig hulpmiddel kunnen zijn om het overzicht te bewaren op de vorderingen van elk van de leerlingen. Om deze toetsstenen aan thuisonderwijzers op te leggen vind ik nogal vreemd. Men vraagt een pottenbakker toch ook niet zijn handgemaakte vazen te laten keuren bij de porseleinfabriek? Ja, er zullen wat onregelmatigheden in het werk zitten en wat variatie in afmeting en kleur, maar dat is toch juist waar het handwerk zo om gewaardeerd wordt? Zo is het ook met het thuisonderwezen kind.

Bekwaamheid van de ouders

Aangezien ouders gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor hun kinderen, en een deel van de ouders

² Zoals blijkt uit artikel 15d van het wetsvoorstel

³ Artikel 23, lid 2 van de Grondwet

⁴ Artikel 18, Verdrag inzake de rechten van het kind

in de praktijk het onderwijs ook samen verzorgen, lijkt het mij billijk dat de wet hier ruimte voor geeft. Ik vind het belangrijk dat de kinderen goed Nederlands leren. Dit is gewaarborgd wanneer een van de ouders dit als moedertaal heeft, danwel het gevraagde niveau kan aantonen. Verder is het goed als een deel van het onderwijs in het Nederlands wordt gegeven. Maar het is ook waardevol om je eigen moedertaal te kunnen spreken – juist in je eigen taal wordt taalrijkheid het diepste ervaren. Deze belangen moeten zorgvuldig tegen elkaar worden afgewogen. Het is vanzelfsprekend dat ouders die onderwijs geven zichzelf toerusten voor die taak, net zoals ouders zichzelf ook vanzelfsprekend bekwamen in de opvoeding.

Veiligheid

Ik begrijp de zorg om de veiligheid van kinderen. Maar ik heb grote moeite met een bezoek van de inspectie aan huis. De persoonlijke levenssfeer van thuisonderwijsgezinnen moet geëerbiedigd worden. Zij zijn in de eerste plaats een gezin en de woning is hun thuis. Het mag niet zo zijn dat de overheid onaangekondigd bij zo'n gezin aanklopt om eens een kijkje achter de voordeur te komen nemen. Dat kan heel beangstigend zijn voor de kinderen. Liever komt de overheid helemaal niet thuis langs, maar wordt er een andere manier gezocht om de kwaliteit van het onderwijs en eventuele zorgen omtrent de veiligheid te verifiëren.

Een ontmoeting op het kantoor van de leerplichtambtenaar met als doel, een algemene indruk van het gezin te krijgen, is voor te stellen. Het is daarbij wel belangrijk dat de sfeer van het gesprek gemoedelijk is, en dat er van het kind verder niets verwacht wordt. De inhoudelijke bespreking van het onderwijs kan gebeuren in een apart gesprek tussen de ouders en de onderwijsinspecteur. Richtingbezwaar is een zaak van het geweten en blijft onbesproken.

Richtingbezwaar

Volgens de huidige leerplichtwet hoeven ouders hun richtingbezwaar niet te benoemen of te onderbouwen. De kennisgeving hoeft alleen een verklaring te bevatten, dát er bedenkingen zijn tegen de richting van het onderwijs. Het druist in tegen de vrijheid van godsdienst en geweten om hier toch naar te vragen. Het zou een onrechtvaardige wet zijn die een mens verplicht zijn gewetensbezwaren aan een ander ter beoordeling voor te moeten leggen.

Als een bepaalde wet ertoe leidt dat de overheid een grondrecht van haar burgers schendt, moet de wetgever zich ernstig afvragen of die wet wel bestaansrecht heeft. Wanneer er gekozen wordt voor thuisonderwijs als reguliere onderwijsvorm, of zelfs maar voor een ruimere formulering van de voorwaarden voor vrijstelling, valt de noodzaak om richtingbezwaar te toetsen weg.

Conclusie

Het wordt tijd dat het recht van ouders om hun kinderen te onderwijzen, wordt ondersteund en gefaciliteerd vanuit de Nederlandse wet.⁵ Wanneer u ons de hand reikt, ons leert kennen en met ons samenwerkt aan een passende vorm van toezicht, leveren wij over niet al te lange tijd unieke nieuwe burgers af die een waardevolle bijdrage kunnen leveren aan de toekomst van ons land.

Hoogachtend,

Ir. E.J. Zondag-Jansen

⁵ Denkend vanuit een ondersteunde rol, zou de overheid benevens het toezicht, kunnen onderzoeken waar zij thuisonderwijzers mee van dienst zou kunnen zijn. Daartoe doe ik graag de volgende suggestie. In het Engelse systeem is ruimte voor wat zij noemen “flexi-scholen”. Thuisonderwezen kinderen kunnen daar in overleg met de school, deelnemen aan een of meerdere onderdelen van het schoolprogramma. Hier zijn geen kosten aan verbonden. Ik zie hier wel een uitkomst als het gaat om bijvoorbeeld sportclinics, EHBO-lessen, practica en verkeersexamens.